

אמרות טהורות

מב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פנימי

וצא

תשפ"ד • גליון צ"א

עמודי התווך

הרה"ג ר'
יעקב יהושע
ענגלנדער
שליט"א

הרה"ג ר'
חיים בעק
שליט"א

שותף נאמן

הר"ר
החפץ בעילום
שמו הי"ו

הר"ר
אברהם ישעי'
זולדאן הי"ו

לט"נ
כ"ק מרן
אדמו"ר ה'נזר
דוד' זי"ע

ר' משה ובנו ר' נפתלי סבן הי"ו

לרגל הולדת הנכד-הבן

ויה"ר שיזכו לרוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח

יו"ל ע"י

מכון בארות יצחק זוטשקא
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לתרומות והנצחות ולקבלת הגליון במייל:

biz1441441@gmail.com

לקבלת גליונות מודפסים בבית שמש: 054-8410550

בשיתוף:

לחיזוק קנין אישי בתורה

03-800-9090

a038009090@gmail.com

לשמיעת שיעורי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
ועדכונים מחצר הקודש

מערכת זוטשקא: 072-3181866

פרשת וארא

ליל שבת קודש תשפ"ג

והיא תבוא עם האדמה אשר היא מחוברת אלי, עכ"ד. וביאר כ"ק אאזמו"ר זי"ע טעם הדבר שנעשה נס מופלג כזה כדי שתבוא אותה חיה למצרים, כי פרעה ידע שעדיין היו צריכים ישראל להיות בגלות לפי החשבון, אלא שאחד מן התירוצים על זה הוא שהשכינה הקדושה ששהתה עם ישראל בגלותם השלימה את החשבון, אכן פרעה טען שארץ מצרים היא מקום טומאה שאינה ראוי להשראת השכינה א"כ לא ייתכן ששכינה עמהם בגלותן להצטרף לחשבון. אכן לאמיתו של דבר בארץ גושן הי' תחת רגלי ישראל רצועה מאדמת ארץ ישראל וממילא שם הי' המקום ראוי להשראת השכינה, וממילא קמה וגם ניצבה התשובה לטענת פרעה על חשבון שנות הגלות דהשכינה הקדושה השלימה את חשבון השנים החסרות. אכן פרעה יתעקש לומר הכיצד נמשכה רצועה מאדמת ארץ ישראל עד ארץ מצרים, לזאת הגיעה למצרים החיה הזאת המחוברת בטבורה לאדמה, ואת זאת ראו כל בשר כי האדמה נעתקה ממקומה עמה והגיעה למצרים, וזה יהי' לאות ששייך להיות שתחת רגלי בני ישראל במצרים ישנה רצועה שנמשכה מארץ ישראל אשר אורה קדוש וטהור ושם יש השראת השכינה. וזהו שאמר הכתוב "והפליתי ביום ההוא את ארץ גושן אשר עמי עומד עלי' לבלתי היות שם ערוב", כי שם ישנה קדושת ארץ ישראל

"ומלאו בתי מצרים את הערוב וגם האדמה אשר הם עלי, והפליתי ביום ההוא את ארץ גושן אשר עמי עומד עלי' לבלתי היות שם ערוב למען תדע כי אני ד' בקרב הארץ, ושמתי פדת בין עמי ובין עמך למען תדע כי אני ד' בקרב הארץ ושמתי פדות בין עמי ובין עמך למחר יהי' האות הזה". ברמב"ן כתב דיש כאן שתי הפלאות הראשונה דבארץ גושן לא יבוא שם כלל ערוב, והפלא הוא שאע"פ שהיא מכה משולחת וכאשר יעלו החיות ממעונות אריות ומהררי נמרים הי' ראוי בטבעם שיבואו גם בארץ גושן, לזה אמר "והפליתי את ארץ גושן" שתנצל כולה כי רובה של ישראל היא. והשניה מה שאמר "ושמתי פדות בין עמי ובין עמך" שאפילו בארץ מצרים אם ימצאו החיות איש יהודי לא יזיקוהו, והמצרים יהי' כפרתן של ישראל שיאכלו את המצרים תחתיו, עכ"ד. וצ"ב מדוע צריכים היהודים אשר במצרים כפרה ופדות יותר מאותן שבארץ גושן, שרק לגביהם כתב שהמצרים יהיו כפרה תחתיהם.

והנה זקה"ק זי"ע בנחל יצחק הביא את דבריו המופלאים של הגה"ק הרבי ר' העשיל זי"ע שאמר ברמז הכתוב "וגם את האדמה אשר הם עלי'", דהיות ואותה חיה ששמה ידעוני קשורה בטבורה אל האדמה ואינה יכולה לבא למקום, לכן יעשה ד' נס

עליהם עד שאין החי' שולטת בהם. וזהו "למען תדע כי אני ד' בקרב הארץ" ששכינה שורה על פני לומדי התורה, ולכן אין חיות רעות שולטות בהם.

אמנם אותם שבחרו לעבוד את פרעה כאשר דיבר אליהם בפה רך ולאחר מכן הוכרחו לעבוד בעבודת פרך, הם הי' צריכים לפדיון והצלה לבל ישלטו בהם החיות הרעות, כי להם הי' חסר האות האלוקי שיגן עליהם. וזהו שכתב הרמב"ן דמ"מ היו המצרים פדיונם, וכמ"ש (ישעיהו מ"ג ג) "נתתי כפרך מצרים כוש וסבא תחתיד".

והנה בזוה"ק (תקו"ז תיקון ס"ט) איתא דמה ששם הקב"ה אות לקין לבלתי הכות אותו כל מוצאו היינו אות ו' שאות זו תגן עליו, ולכן כתיב (בראשית ד' ט"ז) "וישב בארץ נוד", דבתחילה אמר השי"ת לקין והיית נא ונד, וכשנתן לו השי"ת אות ו' להגן עליו, אז כתיב "וישב בארץ נוד" בתוספת אות ו'. וכן איתא בזוה"ק (פרשת ויחי) דמ"ש (יהושע ב' י"ב) "ונתתם לי אות אמת" היינו אות ו' דהיא אות חיים ואות אמת.

ולפ"ז נמצא שהצדיקים הדבקים בתורת אמת הנותנת חיים לעוסקי', יש להם על מצחם אות ו' שהיא אות אמת וחיים המגינה עליהם מחיות רעות ומשאר מרעין בישין, וכן הי' לשבט לוי שקבלו על עצמם עול תורה ונצלו מעבודת מצרים. אבל אותם שקבלו עליהם עול מלכות הי' חסירה להם אות אמת זו, ולכן כתיב "ושמתי פדת" חסר וי"ו, דמכיון שהי' חסר להם אות זו לכן היו צריכים לפדיון ולכפרה. אכן השי"ת הגין עליהם בזכות העתיד שעתידין לקבל את התורה על הר סיני ואז יהיו ראויים לאות אמת הזאת המגינה על הדבקים בתורת אמת,

"למען תדע כי אני ד' בקרב הארץ" שישנה השראת השכינה בתוך ישראל השוכנים בארץ גושן. ואם תתעקש ולומר שלא יתכן לומר כזאת שישנה הבדל בין אדמת מצרים לאדמת ארץ גושן שהרי בעין בשר אין רואים שום הבדל בין אדמה זו לאדמה זו, לזה אמר "ושמתי פדות בין עמי ובין עמך" שאינו דומה כלל ישיבת בני ישראל לישיבת המצרים ואע"פ שהם סמוכים זה לזה, הנה תחת רגלי ישראל נשתרבה רצועה מארץ הקודש. ואם תתמה היתכן כדבר הזה "למחר יהי' האות הזה" שתבוא החיה ידעוני עם האדמה אשר עלי', או אז תדע"כי אני ד' בקרב הארץ", עכדה"ק ודפח"ח.

ונראה להוסיף בס"ד במה שנלמד מוסר השכל מן החי' המשונה הזאת שהי' בזה לימוד נחוץ למצרים ולהבדיל עבור ישראל. דהנה לפי המבואר ברמב"ן נאמרו כאן ב' הפלאות הא' עבור ארץ גושן והב' עבור בני ישראל הנמצאים בכל ארץ מצרים. ולכאורה נראה דאותם בני ישראל שעבדו בעבודת פרך לבנות את פיתום ואת רעמסס בעל כרחם לא נמצאו בארץ גושן, ורק שבט לוי שעסקו בתורה הם היו יכולים להשאר בארץ גושן, כי שם הכין יהודה את המקום תורה שמשם הוראה יוצאה.

ולפ"ז ליושבי ארץ גושן שהיו דבקים בתורת ד' לא הי' צריך נס מיוחד להציל את ישראל מן הערוב, כי כמו שלא שלטו הנחשים ביוסף הצדיק ולא שלטו האריות בדניאל, כך לא ישלטו החיות בשבט לוי אשר בתורת ד' חפצם והם לא היו זקוקים לפדות והצלה. אלא שמכל מקום הי' הפלאה, שראו כל עמי הארץ במעלת עם ישראל היושב ועוסק בתורה כי שם ד' נקרא

מ"מ אינה גאולה בהחלט עד לעתיד, כי אז יתגלו אותיות שם הוי' בשלימות, משא"כ עתה לא נתגלה כי אם אותיות י-ה, כמו שנאמר (שמות י"ז ט"ז) "כי יד על כס י-ה". והביא בשם דורשי רשומות שאמרו רמז בפסוק "ושמתי פדת בין עמי ובין עמך למחר יהי האות הזה", כי לעת עתה נכתבה תיבת "פדת" חסירה בלי וי"ו, אכן "למחר" לקראת הגאולה העתידה "יהי האות הזה" שתהי' "פדות" מליאה. והוסיף ע"ז השלה"ק דהנה רש"י ז"ל כתב בפסוק (ויקרא כ"ו מ"ב) "וזכרתי את בריתי יעקוב", דבחמשה מקומות נכתב יעקוב מלא, ולעומתם בחמשה מקומות נכתב אליה חסר ו', כי יעקב נטל את וי"ו משמו של אליהו ערבון שיבוא ויבשר גאולת בניו. והוסיף השלה"ק דה' פעמים ו' הוא רמז לאותיות ו"ה מהשם שיתגלה בגאולה האחרונה, ויעקב אבינו שהוא מרכבה לשם הוי' נטל משכון מאלו ה' פעמים ו' שיתגלה ו"ה משם הוי' בגאולה האחרונה. וזהו "למחר יהי האות הזה" שהאות ו' תחזור למקומה ועמה תחזור גם אות ה' למקומה וכמשנ"ת עש"ב.

ומובא בשם הרה"ק הרבי ר' זוסיא מאניפולי זי"ע עה"פ (שמות י"ב ט"ז) "אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם", דעיקר עבודת האדם בעולם הזה היא לתקן שיהי' שמו ית' שלם וכסאו שלם, דבעת הגלות נחסר ו"ה משם הוי' וא' מכסא כמ"ש "כי יד על כס י-ה", וזהו שאמר דוד המלך ע"ה (תהילים קל"ב י"ג) "או"ה למושב לו" פירוש אותיות או"ה הנחסרו משמו ומכסאו, יקחם בחזרה "למושב לו". וזהו שרמז הכתוב "הוא לבדו" אותיות הו"א שהן לכוון בשעת הגלות ואינם מחוברים

וזהו שרמז הכתוב "למחר יהי האות הזה", יש מחר שהוא לאחר זמן שמכיון שלאחר זמן יזכו בני ישראל לאות אמת זו ממילא ראוי לפדות אותם ממכת ערוב גם טרם שהשיגו מעלה זו.

ועפ"ז נוכל להבין התועלת שהי' בביאת החי' ידעוני למצרים, כי באמת אין לגוי שום הבנה והשגה הכיצד שולטת החי' במצרי, ומצד שני יראה ומפחדת מאיש יהודי, והרי לכאורה שניהם נראים בשוה עם צלם דמות אדם. אכן הידעוני יש לה ג"כ צורת אדם בפרצוף וידיים ורגלים כמבואר ברע"ב (כלאים ה' ה'), ולדעת רבי יוסי (שם) מטמאת באהל כאדם דכתיב (במדבר י"ט ט"ז) "וכל אשר יגע על פני השדה" "באדם שגדל בשדה", ועכ"ז מבואר במשנה שם שהיא חי' לכל דבר. והטעם לפי שהיא מחוברת בטבורה אל האדמה וכל חיותה היא עי"ז, וכמ"ש ברע"ב (שם) שאין כל ברי' יכולה לקרב אליה כי היא הורגת וטורפת כל הקרב אליה, וכשרוצים לצוד אותה מורים חיצים בחבל שהיא קשורה בה לאדמה עד שנפסק החבל והיא צועקת בקול מר ומתה מיד, ומכיון שכל חיותה היא מן האדמה אינה בגדר אדם אלא בגדר חי'. וזהו שרמז הכתוב "ושמתי פדת בין עמי ובין עמך" שאין שום דמיון בין פני אדם של ישראל לבין פני אדם של הגויים הרשעים, "למחר יהי האות הזה" כאשר תבא החי' ששמה ידעוני שצורת אדם לה אבל מכיון שהיא קשורה אל האדמה אין לה שייכות למעלת אדם, כן הוא אצל הגויים שקשורים אל הארציות הרי הם עם הדומה לחמור שאין לחי' שום יראה מהם כמובן.

והנה בשלה"ק (פרשת בא) כתב דגאולת מצרים אף שהיתה גאולה גדולה

יעקב את האות חיים ואמת שהיא האות ו' וכדברי האוה"ח הק' שאין משה חפץ לגאול עם בטלנין מן התורה, ועשיו שהוא איש שדה ומחובר לאדמה אינו ראוי כלל לאות ו' שהיא אות אמת וחיים, שהרי עשיו נקרא איש שדה והוא ממש כדוגמת חית הידעוני שהיא ח' לכל דבר אלא שמטמאה כאדם לדברי רבי יוסי כפי שנלמד מ"וכל אשר יגיע על פני השדה", באדם שגדל בשדה, אלא שבציד ורמי' עוטה על עצמו מעטה של תורה ויראה ושואל כיצד מעשרין את המלח וכו', ואל' הנביא יגלה קלונו ויקח ממני את האות ו' ויחזירנה ליעקב אבינו שהוא ראוי לה וכמ"ש "תתן אמת ליעקב", וכל כוחו של עמלק הוא ברפידים כאשר רפו ידיהם של ישראל מדברי תורה, ולכן כתיב "כי יד על כס י-ה מלחמה לד' בעמלק מדר דר" וכתוב "דר" חסר וי"ו, כי על זה נטושה המלחמה כל הדורות להוציא את הו' הנמצא בשב' ע"י התדבקות בקדושת התורה שאז יושלם שם הוי' ויהי' השם שלם והכסא שלם.

ואמר הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע עה"פ (דברים י"ב י"ט) "השמר לך פן תעזוב את הלוי כל ימך על אדמתך", שלוי מורה דביקות לשון לוי' וצוותא, והיינו שלא לעזוב את עצמו מן הדביקות "על אדמתך" היינו על ידי בחינת ארציות, עכדה"ק. והיינו כמשנ"ת דשבט לוי שעוסקים בתורה זוכים לו' החיבור והם מחוברים ודבקים באלוקים חיים. ולא שבט לוי בלבד אלא כל מי שנדבה רוחו אותו לעזוב חשבונות רבים אשר בקשו בני אדם ולהיות כשבט לוי כמ"ש הרמב"ם (בסוף ה' שמטה ויובל), וע"ז באה האזהרה שלא יטוש בחי' שבט לוי ע"י התחברות אל הארציות, שבלי התוה"ק גם מהלך על שתיים יכול להיות כהידעוני

בשמו ית' ובכסאו, "יעשה לכם" ע"ז צריכים אתם לעבוד ולתקן, עכדה"ק.

ויתכן לומר בדרך אפשר שלכן לקח יעקב משכון מאל' ה' פעמים אות ו', כי אות ו' היא אות אמת השייכת לתורה שהיא תורת אמת, ויעקב הוא עמוד התורה וכמ"ש (מיכה ז' כ') "תתן אמת ליעקב", וע"י שיעסקו בני ישראל בחמשה חומשי תורה ויקיימו מצותי' תחזור אות אמת למקומה, ואז יזכו ישראל לגאולה השלימה ויושלמו שם הוי' והכסא.

וכאשר היו ישראל במצרים עדיין לא זכו לאות אמת בשלימות שהרי רק שבט לוי עסקו אז בתורה ולכן כתיב "ושמתי פדות" חסר וי"ו, אכן "למחר" לקראת הגאולה העתידה תהי' הפדות מליאה וי"ו כי בכח התורה נוכל לברר גם הנצור"ק של שער הנו"ן כמ"ש באוה"ח הקדוש ואז יושלמו שם הוי' והכסא.

ובספה"ק מגלה עמוקות (פ' תולדות) הביא בשם ספר הפליאה, דלעתיד לבוא יוציא אל' הנביא את האות ו' משמו של עשיו וישאר רק עש, ועי"ז יתבטל כוחו בסוד הכתוב (ישעיהו ז' ט') "הן כולם כבגד יבלו עש יאכלם", והאות ו' שהוציא מעשיו ימסרנה ליעקב שיהי' שמו יעקוב מלא. ועפ"ז מבאר בספר הפליאה מאמר רז"ל הנ"ל שהביא השלה"ק שנטל יעקב אות ו' משמו של אל' ערבון שיבא ויבשר גאולת בניו, דהיינו שיקרב הגאולה ויוציא את האות ו' משמו של עשו ויחזירנה ליעקב, ועי"ז יתבטל כח עשיו לגמרי.

ולהנ"ל יתבאר בס"ד כי כח הגאולה תלוי בקבלת וקיום התורה שאז מקבל

חיים ואמת להיות מחובר לרוחניות ולהתנתק מן הקשר אל הארציות.

ובזי"ל רמז הצירוף של חודש שבט שיוצא מפסוק "ה'מר י'מירנו ו'הי' ה'וא", שע"י שהאדם מזכך עצמו ומתדבק אל קדושת התורה הוא מתהפך לגמרי מלהיות איש אדמה, להיותו איש קדוש ומובדל מן הארציות, ואז זוכים לתקן את האותיות הנרמזות בתיבת "הוא" שזוהי עיקר עבודת האדם וכמ"ש הרבי זוסיא זי"ע עה"פ "הוא לבדו יעשה לכם" וכדלעיל, ואז מסוגלת העת להחזיר אות א' לכסא העליון ואותיות ו' ה' לשם הוי', ואז נזכה לגאולה השלימה והקרובה אמן ואמן.

וכמחובר לאדמה ח"ו, וזה אומרו "על אדמתך".

ולכאו' יש לשאול הכיצד כתבו בספה"ק הרמז לחודש שבט שבו ר"ה לאילן שהאדם נמשל לעץ השדה, והרי האדם הוא בחינת מדבר שהיא הבחינה המעולה שבברואים ואילו האילנות מחוברים הן אל האדמה, וכי "האדם עץ השדה הוא" בתמי'. וי"ל דזהו מעלתו של חודש שבט שבו כל ישראל מתעוררים להתנתק מן הארציות, ואפילו מי שהי' עד עתה בבחי' מחובר אל האדמה, הרי בר"ח שבט "הואיל משה באר את התורה" (דברים א' ה'), והשרף עולה באילן להתחבר אל שבט לוי ולקבל אות

סעודה ג' תשפ"ג

אם כן יש להוכיח מכל שכן מי שרוצה בלב שלם לעבדו ית' ושלא לסור מעבודתו יתברך אף כי אינו מוציאו מכח אל הפועל עוזר לו השי"ת לפנים משורת הדין, כי מידה טובה מרובה וגלוי לפניו שעיקר רצון בני ישראל לעבודתו יתברך ושאינן נחת רוח לבני ישראל לנטות מרצונו טוב לחזק לבבם להטות ליבם אליו יתברך עכ"ל הקדוש, ועתה הזמן מסוגל לבקש על כך.

ובספה"ק אורח לחיים כתב ע"ד הכתוב "כי ידבר אליכם פרעה לאמר

תנו לכם מופת ואמרת אל אהרן קח את מטך והשלך לפני פרעה יהי לתנין", דפרעה מרמז ליצר הרע והוא אומר למי שרוצה לשוב בתשובה שלימה האיך אתה יכול לשוב

בפרשה זו הכה ד' את מצרים בשבעה מכות שהי' בבחי' "נגוף למצרים ורפוא לישראל" (זוה"ק שמות ל"ו.), וזכו ישראל ששבעת המידות שהיו בגלות תחת שבעת המדות של הסט"א יתחילו לצאת מן הגלות ולשוב אל מקור קדושתן וכשקורין הקריאה מסוגל לעורר בחינה זו אצל כאו"א מאתנו, ובימי הספירה יש צורך לספור שבעה שבועות לזכך הז' מדות ועתה בכח הקריאה שמעוררת את הזמן מסוגל להוציא את הז' מידות במהרה מתחת סבלות מצרים.

ובספה"ק שפת אמת כתב ע"ד רש"י ז"ל שכיון שגלוי לפניו שאינן נחת

רוח באומות לתת לב שלם לשוב טוב לי שיתקשה לבו למען הרבות בו אותותי וכו',

מניה, בידי דאהרן הוה חוטרא אעא יבישא וקב"ה לפום שעתא אהדר לי ברי משניא ברוחא וגופא וכו", ומזה ק"ו לנשמת הרשעים שיכולים לחיות אע"פ שעברו על העברות שבתורה, ואף אם עבר על כל עבירות שבתורה ולא קיים שום מצות עשה וא"כ אין בו שום חיות כלל מ"מ אם עשה תשובה ותשובה ג"כ מצות עשה היא, נמצא מחי אבר המתייחס אל מצות התשובה, וכשמחי אבר אחד בודאי יוכל לחיות הכל, והוא ק"ו מתחיית הגוף שמן עצם אחד שבגוף שאינה כלה ממנו בא התחי לכל הגוף אשר כבר נתהווה עפר וזהו מופת לכס, עכדה"ק המעוררים והמחיים את הנפש של ספה"ק אורח לחיים.

והנה מה שנהפך המטה לתנין שהוא רומז לנחש הקדמוני נראה דגם בזה יש רמז חיזוק, דהנה איתא במדרש (שמות רבא ט' ג') עה"פ "והשלך לפני פרעה יהי לתנין" תנן העומד להתפלל אפילו המלך שואל בשלומו לא ישיבנו ואפילו נחש כרוך על עקיבו לא יפסיק", וכתב בספה"ק שפת אמת דהנה איתא בזוה"ק (תקו"ז ת' י"ג) מאן דנצח לחויא יהיבין לי ברתא דמלכא דאיהו צלותא, כי כל זמן שהנחש הקדמוני כרוך על עקבו א"א להתפלל תפלה זכה ממחשבות זרות, וכל מה שירדו למצרים הי' כדי להנצל מכריכת זה הנחש הוא פרעה ועי"ז יזכו לארץ כנען הנקראת כן מלשון עכנא ונחש ועל כנען נאמר "ארור כנען" וכן על הנחש נאמר "ארור אתה", וכדי להנצל מקליפת הנחש היו ישראל מוכרחין לסבול גלות מצרים ולכן תקנו חז"ל לזכור יציאת מצרים קודם התפילה שהוא הכנה לדחות המחשבות זרות שבאים מכח הנחש.

בתשובה אחר שעשית כך וכך עבירות גדולות פעמים רבות וא"כ אבדה תקותך, וכוונתו לייאש את האדם מן התשובה שילך אחר תאות לבו בעוה"ז מאחר ואין לו תקנה, ובאמת אין לך דבר העומד בפני התשובה ואף אם הוא רחוק בתכלית הריחוק מהשי"ת אם ישוב מיד יקבלו, כמ"ש (יחזקאל ל"ג י"א) "חי אני נאום ה' אם אחפוץ במות הרשע כי אם בשוב רשע מדרכו וחי", ר"ל "חי אני" אני המחי הכל והרשעים הרחוקים ממני קרויים מתים "בשוב רשע מדרכו וחי" יהי דבוק אלי וחי נקרא חי, והראי לזה מתחיית המתים הגשמי דבודאי אין לו שום חיות גוף הגשמי וברצון השי"ת הוא מחי אותם כמ"ש (שם ל"ז ג') "התחינה העצמות היבשות האלה", ומכ"ש נשמות הרשעים שהם מתים עבור שהם רחוקים מהשי"ת ובשובם מחטאתם חי יחי ויומשך עליהם חיות מהשי"ת.

והנה כל מגמת ליבו של פרעה והמצרים והתחכמותם על ישראל הי' כדי שישקעו שם ישראל ח"ו, וזה שאמר "כי ידבר אליכם פרעה לאמר תנו לכם מופת" שיתנו מופת לישראל אם אפשר שהם יצאו מטומאת מצרים ושיעבדו את השי"ת על אף שהם רחוקים בתכלית הריחוק מהשי"ת, והכופרים אינם מאמינים בתחיית המתים שיקחו ממנו ראי לנשמות הרשעים שיכולים לחיות, ולזה אמר "קח את מטך והשלך לפני פרעה יהי לתנין" וזה ראי גדולה לתחיית המינים, וכמ"ש בזוה"ק (שמות כ"ח:) וז"ל "א"ר אלעזר תיפח רוחיהון דאינון דאמרין דלא זמין קב"ה לאחייא מתייא והאיך יתעביד מני ברי חדתא ייתון ויחמון אינון טפשאיין חייביא רחיקין מאורייתא רחיקין

שמו הגדול בשביל שהשיג בשכלו מגדלות הבורא, לזה כשאומרים שירת הים אנו מבקשים "ד' ימלוך לעולם ועד" שלא יסור ממנו זאת ההארה וההתלהבות לעולם, כאשר באמת בעוה"ר אחר התפלה זה פונה לזיתו וזה פונה לכרמו והאמונה אבדה והבטחון נעלם והאהבה נשכחת והיראה בטלה כאילו לא הי', והנה חסר הסיוע בדברי הרה"ק הנ"ל וחבל על דאבדין.

אבל יתכן בדרך אפשר שזוהי כונת המדרש "מגיד מראשית אחרית", שכאשר האדם נמצא בהתעוררות של תפלה או של תשובה עליו לראות את האחרית שלא ישכח את ההתעוררות לאחר מכן, וזהו שנרמז בדברי הכתוב "כי ידבר אליכם פרעה תנו לכם מופת" שטוען פרעה מה ישאר מזה אם ילכו לזכות שלשה ימים אם לאחר מכן יחזרו לסורם, וע"ז באה התשובה שאפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק כי מאחר ויש בנו חיות להתעורר בתשובה ואין אנו נותנים לקליפת העקרב לייאש ולקרר אותנו ממילא נזכה לעבדו ית"ש כראוי.

ובימים אלו שמתעוררים בני ישראל לתקן המעשים ומתאמצים להתקרב אל השי"ת עלינו לזכור את האמור שהעיקר הוא מגיד מראשית אחרית, שישאר רושם מן ההתעוררות ושאפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק ולא להתייאש ח"ו בשום פנים ואופן.

והנה הרה"ק הרבי ר' זוסיא מאניפולי זי"ע אמר ברמז "שובו בנים שובכים" שיעשו בכל פעם תשובה על התשובה שמקודם, וע"ד שכתב בחובות הלכות (שער עבודת האלוקים פ"ג) מעשה בחסיד אחד שעשה תשובה על תשובותיו.

והביא השפת אמת מדברי המגיד מקאזניץ זי"ע ע"ד המשנה (ברכות ל"ג:) "אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק" ובגמ' "אבל עקרב פוסק", כי נחש הוא מצד החמימות כי ארס הנחש הוא חם ונשאר הצדיק בחיותו, ואפילו אם היצה"ר מחמם את האדם באשין נכראין בחמדות ותאות זרות והיא המביאה מחשבות זרות לאדם לא יפסיק רק יתגבר עליהם וישבור וישרוף אותם, אבל קליפת העקרב הוא קליפה המקררת ולכן יש בו צירוף עב קר כי מקרר כמים הזידונים שבו ואז רח"ל נפסקת החיות עכדה"ק.

ונראה הרמז בזה שאפילו מי שרואה שהנחש ממשיך להיות כרוך על עקבו ורודף אחריו במחשבות זרות לחממו לדבר עבירה, לא יפסיק מתפילתו וימשיך להתחנן לפני השי"ת ויאמין שיש לו תקוה, ולכן נהפך המטה לתנין דוקא להורות שגם אם רואה שנחש כרוך בו לא יפסיק ח"ו וימשיך להאמין שבכח התשובה יזכה בסוף להפטר ממנו.

ומ"ש דבעקרב יפסיק הרמז בזה שעיקר החסרון הוא אם מתייאש ומקרר עצמו ליפול ברפיון ידים שאין לו תקוה אבל כל זמן שיש בו תקוה יוכל להתגבר גם אם נחש כרוך על עקבו, והרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע אמר ע"ד המדרש תנחומא עה"פ "כי ידבר אליכם פרעה תנו לכם מופת" זהו שאמר הכתוב מגיד מראשית אחרית" והוא תמוה, וביאר הענין שהבורא ב"ה וב"ש נתן לנו נשמה ושכל ועם שכלנו נוכל להבין גדלות אין סוף ב"ה, כאשר לפעמים בתוך התפלה יש לו לאדם התלהבות ויש לו חשק למסור נפשו בעבור

ואיתא במדרש (שמות רבא ז' ד') עה"פ "אל פרעה מלך מצרים" "משל למלך שהי' לו פרדס ונטע בו אילני סרק ואילני מאכל אמרו לו עבדיו מה הנאה יש לך באילני סרק הללו, אמר להם כשם שאני צריך לאילני מאכל כך אני צריך לאילני סרק שאילולי אילני סרק מהיכן הייתי עושה לי מרחצאות וכבשונות [שמסיקים בעצי סרק את האש], לכך נאמר אל בני ישראל ואל פרעה כשם שקלוסו של הקב"ה עולה לו מגן עדן מפי הצדיקים כך עולה מגיהנם מפי הרשעים, שנאמר (תהילים פ"ד ז') "עוברי בעמק הבכא מעין ישיתוהו" מהו מעין ישיתוהו שמורידין דמעות כמעיינות עד שמצננין את גיהנום בדמעותיהן, ומשם הקילוס עולה שנאמר (שם) "גם ברכות יעטה מורה" עכ"ד המדרש.

ולפי פשוטו קשה דאם קאי על פרעה ומצרים שמהם עולה קילוסו בגן עדן הרי בגמרא (עירובין י"ט.) מבואר דפושעי אומות העולם אפילו על פתחו של גיהנום אינם חוזרים, וע"י במפרשי המדרש ובספה"ק שפתי צדיק שעמדו בזה, ויתכן שרומז על אותם העושים מעשי מצרים רח"ל שמרגישים בעצמם שהם כאילני סרק שאין להם שום תקוה, אכן השי"ת מצוה את משה לחזק גם את אותם נחשלים שגם להם יש תקוה שע"י דמעותיהם שמורידים כמעיינות מצננין את הגיהנום ומשם הקילוס עולה, ואין הכונה דוקא לאחר שנפלו שם בגיהנום אלא בעוה"ז כשבוכין ומורדין דמעות על מה שהמרו פני מלכם זוכין שמצננים להם אז אש היצה"ר שהוא כגיהנום בעוה"ז, ומשם קילוסו עולה שחביב לפני השי"ת קילוסן של בעלי תשובה.

ויש לרמוז בדבה"ק עפ"י מעשה באחד שצמח הרבה תעניתים שהוזכרו בשער היחודים שעל ידם יזכה לרוח הקודש ולא זכה לכך, ושאל על זה את הרה"ק הרבי ר' זוסיא זי"ע והשיב עפ"י משל שפעם אחת הלכתי לבקר אצל גביר נכבד ראש הקהלה דמתא וראיתי אצלו הרבה חפצים הממושכנים מן העניים שאין בידם לפרוע מס הקהל, ושאלתי אותו וכי כדאי לצער את העניים עבור סכום קטן כזה הלא זה הסכום אצל העשירים הוא אפס וראוי שישלימו הם גם את זה מצד היושר והטוב וראה כי כנים דברי וציוה לעשות כן, וביאר הרה"ק הר"ר זוסיא את הנמשל כי האדם נמשל לעיר קטנה כמו שכתוב בקהלת, וישנם באדם אברים שהמה עשירים כגון המח שאינו מבקש לאכול וכדו' רק אדרבא מדריכו לדרך הישר וכן העיניים וכן האזניים, וישנם אברים שהמה בבחינת עניים כגון הקיבה שמבקש תמיד אכילתו וכשהאדם צם הוא מענה את קיבתו נמצא שגובה חובו מן העניים, הלא יותר טוב לצום ולענות את המח והעיניים והאזניים שהם האברים העשירים, דהיינו שלא לראות רק במקום שמצוה לראות ולשמור עיניו מראות ברע ח"ו כן האזניים לא ישמעו רק מה שצריך ומצוה לשמוע וכן המח יחשב רק מחשבות זכות וטהורות וזוהי תענית של האברים העשירים, עכדה"ק.

וזהו שרמז הרה"ק הרב זוסיא זי"ע שיש לשוב על התשובה שיש לדעת מה הוא העיקר בימי השוכבי"ם לשמור על העיניים ועל האזניים ועל המחשבות, ואין העיקר לענות את הקיבה רק סור מרע ועשה טוב חרטה על העבר וקבלה על העתיד.

נגדו את הגוי "שפטני אלוקים וריבה ריבי מגוי", וכי לא אהי' נגדו איש צדיק וחסיד "לא חסיד" בתמי', וזהו "ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים" "ויצום" לשון צוותא וחיבור רצ"ל שא"ל הקב"ה העמד נא שניהם יחדיו והבט החילוק שיש בין ישראל ובין פרעה.

והצדיקים הקדושים הרבי ר' זוסיא מאניפולי זי"ע והרבי ר' משה לייב מסאסוב זי"ע הי' דרכם תמיד ללמד זכות על ישראל, והרבי ר' זוסיא זי"ע הי' אומר שכאשר ישפיעו על ישראל טוב וחסד ממילא יחזרו כולם בתשובה והי' מעורר את ישראל בתשובה בדרך אהבה ורחמים, ופ"א פתח ואמר הרי השי"ת אוהב אותנו כל כך כדכתיב (מלאכי א' ב') "אהבתי אתכם אמר ד'" ואיך אפשר לעשות דבר נגד רצונו וגעו כל העם בבכי' והי' פותח כל יום בבוקר בברכות על ראשם של בני ישראל, ויהי רצון שנזכה לשוב אל השי"ת מתוך אהבה וחסדים טובים ונזכה לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

ובספה"ק ישמח ישראל כתב על דברי המדרש (שמות רבא ו' ה') עה"פ "בא דבר אל פרעה מלך מצרים" המשל אומר מן שיטיא לית הניא אלא מן קיציא", ומפרש הישמח ישראל שכשיש לאדם עצי שטים אין לו נחת רוח מהם כיון שאין עושין פירות, אך כשיש לו גם עצי קוצים אז הוא נהנה מן העצי שטים כי לעומת הקוצים רואה מעלת העצי שטים כי הקוצים לא די שלא יצלחו לשום מלאכה אך גם הנוגע בהם מסרט את ידיו, והנמשל הוא שאמר הקב"ה למשה הן אמת כי בני ישראל לא שמעו אליך אך ראה מה בין פרעה לבין ישראל, הם לא שמעו אליך מקוצר רוח ומעבודה קשה ופרעה יושב בשלוה ולא ישמע אליך ולא עוד אלא שהתריס נגדך.

וזהו כמו שאמר הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע עה"פ (תהילים מ"ג א') "שפטני אלוקים וריבה ריבי מגוי לא חסיד", שבעוה"ב יעמיד הקב"ה את הצדיק נגד הרשע ויוכיח את הרשע מדוע לא הלך בדרך הטוב והישר כהצדיק, וביקש דוד המלך שיעמיד בדין

